

FRÁSÖGN

af ársfundu Vestnorræna ráðsins í Vági, Færeyjum, 31. ágúst – 2. september 2021.

Af hálfu Íslandsdeildar Vestnorræna ráðsins sóttu ársfundinn Guðjón S. Brjánsson formaður, Ásmundur Friðriksson, Bryndís Haraldsdóttir, Guðmundur Ingi Kristinsson, Halla Signý Kristjánsdóttir og Lilja Rafney Magnúsdóttir, auk Bylgju Árnadóttur alþjóðaritarar.

Jenis av Rana, utanríkisráðherra Færeyja, ávarpaði ársfundinn undir yfyrskriftinni *Aðgerðir í loftslagsmálum og græn umskipti á Vestur-Norðurlöndum*. Hann sagði vestnorrænt samstarf geta stuðlað að aukinni þekkingu fólks á neikvæðum áhrifum af loftslagsbreytingum. Færeysk stjórnvöld hefðu sett sér markmið um græn umskipti og nýting á vindorku og sólarorku færi vaxandi, auk þess sem verið væri að skoða virkjun sjávarfalla og sjávarstrauma. Hins vegar gengi þetta ekki nógu hratt fyrir sig og enn væri langstærstur hluti rafmagns framleiddur með olíu. Að breyta þessu krefðist hugrekki og pólitísku vilja. Þá sagði ráðherrann græn umskipti í sjávarútvegi vera nauðsynleg náttúrunni og afkomendum okkar. Saman gætu vestnorrænu löndin stuðlað að hraðari þróun í þeim efnunum. Græn umskipti yrðu gríðarstór fjárfesting en velmegun landanna væri slík að þau réðu vel við það. Hann sagði einnig mikilvægt að fólk endurskoðaði neysluvenjur sínar til að minnka flutning á matvælum heimshorna á milli. Of mikil orka færi í að flytja matvæli til Færeyja sem auðveldlega væri hægt að framleiða heima fyrir. Gott væri að byrja strax að venja sig við að meta kolefnisspor neysluvöru því brátt kæmi að því að það yrði nauðsynlegt.

Guðjón S. Brjánsson benti Jenis av Rana á að íslensk stjórnvöld hefðu lagt áherslu á jafnrétti og mannréttindi í utanríkisstefnu sinni og þróunarsamvinnu og spurði ráðherrann hvort Færeyingar hefðu sams konar áherslur. Jenis av Rana sagði að þrátt fyrir að utanríkismálin væru formlega séð á hendi danskra stjórnvalda þá tækju Færeyingar sífellt meiri þátt í alþjóðlegum samningaviðræðum og samskiptum. Færeyingar gætu verið stoltir af því á alþjóðlegum vettvangi að heyra til þeim löndum í heimi þar sem lýðræði og mannréttindi væru virt og hver manneskja væri metin að verðleikum. Lilja Rafney Magnúsdóttir spurði ráðherrann um afstöðu hans og færeyskra stjórnvalda til þess að taka á móti flóttafólki frá Afganistan í kjölfar valdatöku talibana þar í landi. Ráðherrann benti á að móttaka flóttafólks yrði að vera í samráði við dönsk stjórnvöld. Málefnið væri mjög umdeilt í Færeyjum og hann tæki það nærri sér þegar fólk segðist ekki vilja taka á móti flóttafólki. Mikils misskilnings gætti meðal Færeyinga sem sæju fyrir sér vopnaða múslima en raunin væri sú að meiri hluti alls flóttafólks í heiminum væri kristinn.

Fulltrúar samstarfsaðila Vestnorræna ráðsins ávörpuðu einnig fundinn. Kristina Háfoss, framkvæmdastjóri Norðurlandaráðs, sagði frá starfi Norðurlandaráðs á tímum heimsfaraldursins. Hún sagði faraldurinn hafa verið prófstein á norrænt samstarf. Landamæri milli landanna hefðu verið algjörlega lokuð sem hefði haft mikil áhrif á almenning og efnahagslífið. Þetta hefði opnað augu fólks fyrir því hve norræn samvinna væri dýrmæt. Mikil áhersla væri lögð á það að opna landamærin aftur og auka norrænt samstarf um alþjóðleg úrlausnarefni á borð við netöryggismál og loftslagsbreytingar. Petur Petersen, frá utanríkisráðuneyti Færeyja, flutti ávarp fyrir hönd hinna vestnorrænu samstarfsráðherra Norðurlandanna og Ásdís Ólafsdóttir, framkvæmdastjóri Hringborðs norðurslóða, sagði frá fyrirhuguðum ráðstefnum.

Formenn landsdeilda gerðu ráðinu grein fyrir starfinu á liðnu ári og flutti Guðjón S. Brjánsson skýrslu Íslandsdeildar. Hann sagði Íslandsdeild hafa fengið ítarlega kynningu á skýrslu utanríkisráðuneytisins um samskipti Íslands og Grænlands á vormánuðum. Skýrslan

væri ítarleg og gæti nýst við gerð ályktana ráðsins í framtíðinni. Guðjón minntist einnig Þórunnar Egilsdóttur, meðlims Vestnorræna ráðsins, sem lést 9. júlí eftir baráttu við krabbamein. Guðjón sagði alla sem hana þekktu sakna hennar og vera þakkláta fyrir tíma sinn með henni. Í pólitísku starfi hefði alltaf verið hægt að treysta á Þórunni og hún hefði unnið ötullega að hagsmunum kjördæmis síns á sinn rólega máta, með hlýtt bros á vörum og kímni að vopni. Gestir ársfundar heiðruðu minningu Þórunnar með einnar mínútu þögn.

Í umræðum um málefni norðurslóða sagði Bryndís Haraldsdóttir mikilvægt að beina sjónum að stóru verkefnunum, loftslagsbreytingum á norðurslóðum og áhrifum þeirra. Meðlimir Vestnorræna ráðsins þyrftu að vera talsmenn íbúa landanna, styðja við sjálfbært atvinnulíf og stuðla að því að ákjósanlegt væri fyrir ungt fólk að búa á svæðinu. Áhugi stórvelda á svæðinu færi vaxandi og þar með spennustigið en fyrir vestnorrænu löndin væri nauðsynlegt að tryggja áframhaldandi friðsamleg samskipti á norðurslóðum. Bryndís sagði einnig frá nýrri stefnu Íslands í málefnum norðurslóða og vinnunni við hana.

Ársfundurinn samþykkti tvær ályktanir sem verða sendar til þjóðþinga landanna þriggja til umfjöllunar. Í þeirri fyrstu eru ríkisstjórnir Vestur-Norðurlanda hvattar til að auka samvinnu sína á vettvangi umhverfismála. Lagt er til að umhverfisráðherrar landanna þriggja geri með sér samstarfssamning og haldi árlegan samráðsfund. Í annarri ályktuninni er lagt til að löndin þrjú kanni möguleika á samstarfi um fjarmenntun á háskólastigi. Bent er á að í öllum löndunum geta fjarlægðir og fámenni fækkað valkostum þegar kemur að framhaldsmenntun. Með því að nýta fjarkennslu væri hægt að auka stórlega námsframboð á Vestur-Norðurlöndum og stuðla að því að fólk búi áfram í heimabyggð. Þá voru lögð fram drög að tveimur ályktunum til viðbótar á ársfundinum sjálfum. Ályktanirnar voru þó ekki teknar á dagskrá heldur vísaði forsætisnefnd í starfsreglur ráðsins sem gera ráð fyrir að fundargögn liggi fyrir fjórum vikum fyrir ársfund.

Á ársfundi var samþykkt að næsta þemaráðstefna ráðsins yrði á Akureyri í janúar 2022 og að þemað yrði græn umskipti á Vestur-Norðurlöndum. Þá var samþykkt að þemaráðstefna um málefni ungs fólks á Vestur-Norðurlöndum, sem halda átti sumarið 2021 á Suður-Grænlandi en var frestað vegna heimsfaraldurs kórónuveiru, yrði haldin sumarið 2022. Einnig var ákveðið að næsti ársfundur ráðsins yrði haldinn í Ilulissat á Grænlandi í september 2022. Siverth K. Heilmann frá Grænlandi var einróma kjörinn formaður ráðsins fram að næsta ársfundi. Að lyktum var samþykkt að Ríkisendurskoðun skyldi áfram vera endurskoðandi reikninga Vestnorræna ráðsins.

Samhliða ársfundi heimsótti Íslandsdeild höfuðstöðvar pósthjónustu Færeya í Þórshöfn auk þess sem Vestnorræna ráðið fékk leiðsögn um verksmiðju Varðin-Pelagic á Tvøreyri og skoðaði íþróttamannvirki í Vági. Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar Vestnorræna ráðsins og á vefsvæðinu www.vestnordisk.is.